

ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการบริการทางการเงินตามประมวลรัษฎากร

ภาษีการบริโภค (Consumption tax) ซึ่งบังคับใช้ในประเทศไทยภายใต้บทบัญญัติตามประมวลรัษฎากร ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ ซึ่งในที่นี้จะศึกษาเฉพาะ 2 โครงสร้างระบบภาษีที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการเงิน ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะเท่านั้น

1. โครงสร้างและภาระภาษีมูลค่าเพิ่มกับการบริการทางการเงิน

ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) ได้ถูกนำมาใช้บังคับจัดเก็บแทนที่ระบบภาษีการค้า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นมาซึ่งเลือกใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแบบการบริโภค (Consumption Type Vat)¹ โดยหลักการทั่วไปมีความมุ่งหมายที่จะให้ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มตกต่องแก่ผู้บริโภค เป็นระบบภาษีที่มีการจัดเก็บบนฐานของมูลค่าสินค้าและบริการส่วนที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมของธุรกิจในแต่ละขั้นตอนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต (distribution)²

1.1 กรณีที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

¹สุเทพ พงษ์พิทักษ์, “สาระ 1000 ปัญหา ภาษีมูลค่าเพิ่ม,” สำนักงานสรรพากรภาค1, (ตุลาคม 2546): น. 1.

²สมชัย ฤชุพันธุ์, “ประวัติของภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) และชนิดของภาษีมูลค่าเพิ่มที่เหมาะสมกับประเทศไทย, ใน หนังสือรวมบทความเศรษฐกิจ การเงิน การคลังและการภาษีอากรของไทย, จัดพิมพ์โดยโครงการพัฒนาศาสตร์ด้านแบบจำลองและพยากรณ์เศรษฐกิจ คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541): น.173.

การบริการทางการเงินที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มส่วนใหญ่เป็นการให้บริการทางการเงินที่มีการเรียกเก็บค่าบริการที่ชัดเจน (Explicit Fee)³ กล่าวคือ ลักษณะการให้บริการประเภทนี้ธนาคารหรือสถาบันการเงิน (รวมทั้งบริษัทประกันภัย) จะมีการกำหนดการเรียกเก็บค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการให้บริการอย่างชัดเจน แน่ชัด ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงสามารถที่จะกำหนดฐานของภาษีมูลค่าเพิ่มได้ โดยปราศจากต้นทุนในการจัดเก็บและการเสียภาษีทั้งของผู้ประกอบการและเจ้าพนักงานภาษี เมื่อสามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มบนค่าธรรมเนียมได้ก็สามารถเครดิตภาษีซื้อที่ใช้ในบริการนั้นได้ การบริการด้านการเงินที่แสดงค่าบริการ/ธรรมเนียมได้อย่างชัดเจนสามารถเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้เหมือนกับสินค้าและบริการอื่นๆ

ตามมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ 3 ประเภท คือ การขายสินค้าในราชอาณาจักรโดยผู้ประกอบการ⁴, การให้บริการในราชอาณาจักรโดยผู้ประกอบการ และการนำเข้าโดยผู้นำเข้า⁵

1.1.1 การบริการทางการเงินในราชอาณาจักร

การให้ “บริการ” หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันอาจหาผลประโยชน์อันมีมูลค่าซึ่งมิใช่เป็นการขายสินค้า⁶

ความหมายของคำว่า “บริการ” มีความหมายค่อนข้างกว้าง กล่าวให้เข้าใจโดยง่ายก็คือ การกระทำที่ไม่เข้าลักษณะเป็นการ “ขาย” สินค้า จะถือเป็นการให้บริการ หากการกระทำนั้นๆ

³ สุมาลี สติชัยเจริญ, “การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกับภาคบริการด้านการเงิน: กรณีศึกษาของต่างประเทศ,” วารสารการเงินการคลัง 59 (2549): น. 85.

⁴ การขายสินค้าที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม จะต้องเป็นการขายสินค้าในราชอาณาจักรโดยผู้ประกอบการตามมาตรา 77/2(1) หากเป็นการขายสินค้านอกราชอาณาจักรไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแต่อย่างใด

⁵ อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 77/2(2) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่ง “การนำเข้า” หมายความว่า นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร และให้หมายความรวมถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียอากรขาเข้าหรือที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้า ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตปลอดอากรโดยมิใช่เพื่อส่งออกตามประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(12)

⁶ โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(10)

เป็นการกระทำอันอาจหาประโยชน์อันมีมูลค่า⁷ เช่น การให้เช่า การให้ใช้สิทธิ การรับจ้างทำของ การเป็นนายหน้า การรับประกันวินาศภัย⁸ เป็นต้น

นอกจากนั้น “บริการ” ยังหมายความรวมถึง การใช้บริการของตนเองไม่ว่าด้วยประการใด ๆ⁹

อย่างไรก็ตาม ประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(10)(ก) (ข) ได้ยกเว้นความหมายของคำว่า “บริการ” ไม่ให้หมายความถึง

(ก) การใช้บริการหรือนำสินค้าไปใช้เพื่อประกอบกิจการของตนเองโดยตรง โดยเป็นการนำบริการหรือนำสินค้าไปใช้ในการผลิตสินค้า การให้บริการ การบริหารงานของกิจการ หรือเพื่อประโยชน์ของทรัพย์สินที่มีไว้ใช้ในการประกอบกิจการให้บริการของตนเอง ทั้งนี้ ต้องเป็นการใช้ในกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม¹⁰

(ข) การนำเงินไปหาผลประโยชน์โดยการฝากธนาคารหรือซื้อพันธบัตรหรือหลักทรัพย์¹¹ (ไม่ถือเป็น “บริการ”) เช่น เงินปันผลที่ได้จากการถือหุ้น

⁷ไพจิตร โรจนวานิช, ชุมพร เสนไสยและสาโรช ทองประคำ, ภาษีสรรพากร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2549) น.4-019.

⁸เดิมกิจการประกันวินาศภัยและประกันชีวิตเป็นกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 91/2(3) จึงไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2541 ให้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2542 ได้ยกเลิกไม่ให้กิจการประกันวินาศภัยเป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2542 กิจการประกันวินาศภัยจึงได้เข้ามาอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เว้นแต่กรณีที่มีมุ่งถึงการประกันชีวิตก็ยังคงเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

⁹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(10), อ้างแล้ว เซึ่งวรรคที่ 6.

¹⁰โปรดดูข้อ 1 ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 2)

¹¹แนววินิจฉัยกรมสรรพากร

ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เพราะไม่ใช่การบริการตามมาตรา 77/1 (10) (ข) แห่งประมวลรัษฎากร (กค 0802/พ.2645 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2536)

การขายหุ้น เป็นการนำเงินไปหาผลประโยชน์โดยการซื้อหลักทรัพย์ตามมาตรา 77/1(10)(ข)แห่งประมวลรัษฎากร ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (กค 0802/พ.13667 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2536)

ทั้งนี้ การให้บริการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจะต้องเป็นการให้บริการในราชอาณาจักรเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าการให้บริการนั้นจะอยู่ในต่างประเทศหรือในราชอาณาจักร¹² ดังนี้ จึงเห็นได้ว่าหากผู้ประกอบการให้บริการในประเทศและได้ให้บริการนั้นในประเทศ การให้บริการดังกล่าวย่อมอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากเป็นการให้บริการในราชอาณาจักร แต่ถึงแม้ว่าบริการนั้นได้นำไปใช้ในต่างประเทศ การให้บริการดังกล่าวก็ยังอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เพราะถือได้ว่าเป็นการให้บริการในราชอาณาจักร เช่นกัน ตามนัย มาตรา 77/2 วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร

ประเภทของการบริการทางการเงินที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้แก่

(1) การประกันวินาศภัย

การให้บริการประกันวินาศภัยเป็นการให้บริการทางการเงินประเภทหนึ่งซึ่งเดิมประเทศไทยได้นำกิจการประเภทนี้อยู่ในระบบภาษีธุรกิจเฉพาะเช่นเดียวกับการให้บริการประกันชีวิตและการให้บริการทางการเงินประเภทอื่นๆ¹³ ต่อมาเพื่อให้มีการประกอบกิจการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

¹²โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/2 วรรคสอง

¹³การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายประมวลรัษฎากร โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2534 เป็นผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสียภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรด้วยการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นมา และในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวหมวด 5 ภาษีธุรกิจเฉพาะกำหนดให้ผู้ประกอบการรับประกันชีวิตและผู้ประกอบการรับประกันวินาศภัยอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ดังนี้

มาตรา 91/2 ภายใต้บังคับมาตรา 91/4 การประกอบกิจการดังต่อไปนี้ในราชอาณาจักรให้อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามบทบัญญัติในหมวดนี้

(3) การรับประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต หรือการรับประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

มาตรา 91/5 ฐานภาษีสำหรับการประกอบกิจการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้แก่ รายรับดังต่อไปนี้ ที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับหรือพึงได้รับเนื่องจากการประกอบกิจการ

(3) สำหรับกิจการประกันภัยตามมาตรา 91/2(3) รายรับจากการประกอบกิจการ คือ

ก. ในกรณีการรับประกันชีวิต ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ

มากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการจัดเก็บภาษีในระยะยาว จึงได้แก้ไขกฎหมายให้การประกอบธุรกิจการรับประกันวินาศภัยเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2542 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2541 เช่นกรณีกรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล¹⁴ อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร

(2) การให้บริการทางการเงินเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้บริการทางการเงินที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ประมวลรัษฎากรมาตรา 91/4 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะมีรายรับจากกิจการอื่นที่ไม่ใช่รายรับที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จะต้องนำรายรับนั้นมาเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับกิจการต่อไป

(2.1) กิจการเฉพาะอย่างที่มีใช้กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ธนาคาร ธ. ได้จัดทำโครงการ “เครือข่ายพัฒนานักการธนาคารยุคใหม่” จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มทักษะวิชาชีพการเงินการธนาคารให้กับบุคลากรของสถาบันการเงินของภาครัฐโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน สถาบันเข้าร่วมโครงการหลักประกอบด้วย ธนาคาร ธ.ธนาคาร ม. ธนาคาร ก. บรรษัทเงินทุน อ. และธนาคาร ส. ด้วยวิธีการอาศัยสื่อทางไกลผ่านดาวเทียมในการถ่ายทอดสดไปยังจุดรับสัญญาณทั่วประเทศซึ่งธนาคาร ธ. รับผิดชอบเป็นสถานที่ฝึกอบรมทางไกลตามสาขาของธนาคาร ธ. ทั่วประเทศในฐานะผู้ประสานงานปลายทางและเก็บค่าใช้จ่ายร่วมตามจำนวนผู้เข้ารับการอบรมจากธนาคารอื่น การดำเนินงานของธนาคาร ธ. ดังกล่าว เข้าลักษณะเป็นการให้บริการตามมาตรา 77/1 (10) แห่งประมวลรัษฎากร อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2(1) แห่งประมวลรัษฎากรและเนื่องจากการให้บริการดังกล่าวของธนาคาร ธ. ถือว่าเป็นกิจการเฉพาะอย่างที่มีใช้กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการ ธนาคาร ธ. ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 ดังนั้น

ข. ในกรณีการรับประกันวินาศภัย ได้แก่ เบี้ยประกันหรือเงินอื่นที่ผู้รับประกันภัยเรียกเก็บ เว้นแต่เบี้ยประกันภัยส่วนที่ต้องคืนภายในเดือนที่เก็บได้และเบี้ยประกันภัยที่ได้รับจากการรับประกันภัยต่อ ซึ่งผู้เอาประกันภัยต่อได้เสียภาษีจากเบี้ยประกันภัยตามหมวดนี้แล้ว

¹⁴หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0811/พ.01569 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2542, อ้างใน สมเดช โรจน์คุรีเสถียร และคณะ, ประมวลตอบข้อหารือกรมสรรพากรฉบับภาษีมูลค่าเพิ่ม, บริษัทธรรมนิติเพลส จำกัด, กรุงเทพมหานคร, 2550, น.1236.

ธนาคาร ธ. จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากการให้บริการดังกล่าว ตามมาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร¹⁵

(2.2) กิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม¹⁶ ดังนี้

1. การให้บริการเช่าสังหาริมทรัพย์
2. การให้บริการใช้บัตรเครดิตหรือในลักษณะทำนองเดียวกัน
3. การให้บริการที่ปรึกษาทางธุรกิจ
4. การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน
5. การให้บริการนายหน้าและตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์
6. การให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการ ตามมาตรา 91/2 แห่งประมวล

รัษฎากรและไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร

ในกรณีที่มีปัญหาว่ากิจการใดเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่ อธิบดีกรมสรรพากรจะเสนอให้คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรพิจารณา กำหนดขอบเขตและเงื่อนไขของการประกอบกิจการก็ได้ เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรได้วินิจฉัยแล้วให้ประกาศคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรในราชกิจจานุเบกษา¹⁷

กรณีค่าธรรมเนียมในการให้บริการเบิกถอนเงินสดผ่านเครดิต ค่าธรรมเนียมการชำระเงินจากบัตรเครดิตที่เรียกเก็บจากผู้ถือบัตร ค่าธรรมเนียมในการจัดพิมพ์สำเนาใบแจ้งรายการในการให้บริการใหม่อีกครั้ง ค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบรายการ ค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีเข้าลักษณะเป็นค่าธรรมเนียมจากการให้บริการบัตรเครดิตหรือเกี่ยวข้องกับการให้บัตรเครดิต ถือเป็นรายรับจากกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 3 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 246) พ.ศ. 2534 ต้องนำรายรับดังกล่าวมาคำนวณเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 91/4 (2) แห่งประมวลรัษฎากร¹⁸

¹⁵หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0706/พ./3184 ลงวันที่ 1 เมษายน 2546, อ้างไว้ใน เพ็ญอ่าง, น.492-493.

¹⁶โปรดดูพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 246) พ.ศ. 2534 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535

¹⁷โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/4 วรรคสอง

¹⁸หนังสือกรมสรรพากรที่ กค .0706/พ./4150 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2548, อ้างใน สมเดช ไรจน์ศรีเสถียร และคณะ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 14, น.513-517.

1.1.2 การส่งออกบริการทางการเงิน

โดยทั่วไปการให้บริการอื่น ๆ ที่มีการส่งผลของการบริการไปใช้ที่ต่างประเทศนั้น อาจได้รับสิทธิเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 หากได้ปฏิบัติให้เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา 80/1(2) แห่งประมวลรัษฎากร และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 105) แต่ในกรณีการส่งออกบริการทางการเงิน กล่าวคือ การให้บริการทางการเงินในราชอาณาจักร แต่มีการใช้บริการนอกราชอาณาจักร กรณีดังกล่าวผู้ประกอบการจะไม่ได้รับสิทธิในการเสียภาษีอัตราร้อยละ 0 เนื่องจากการให้บริการทางการเงินโดยทั่วไปถูกต้องออกนอกกรอบภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.1.3 การนำเข้าบริการทางการเงิน

“การนำเข้า” ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 77/1(12) จะให้นิยามไว้เฉพาะกรณีการนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเท่านั้น มิได้มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “นำเข้าบริการ” ไว้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามาตรา 77/2 วรรคสามบัญญัติว่า “การให้บริการที่ทำในต่างประเทศและได้มีการให้บริการนั้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่าการให้บริการนั้นเป็นการให้บริการในราชอาณาจักร” จึงอาจกล่าวได้ว่า กรณีดังกล่าวหมายถึงการนำเข้าบริการ นั้นเอง

การให้บริการทางการเงินซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้ทำในต่างประเทศ และมีการให้บริการในราชอาณาจักร มาตรา 77/2 วรรคสามแห่งประมวลรัษฎากรให้ถือว่าการให้บริการนั้นเป็นการให้บริการในราชอาณาจักร ซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากรโดยผู้ให้บริการทางการเงินเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตามมาตรา 83/6 กล่าวคือ เมื่อมีการชำระราคาค่าบริการให้กับผู้ประกอบการดังต่อไปนี้ให้ผู้จ่ายเงินค่าบริการซึ่งหมายถึงผู้รับบริการนั้นเอง เป็นผู้นำส่งเงินภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการมีหน้าที่เสียภาษี

(1) ผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรซึ่งได้เข้ามาประกอบกิจการให้บริการในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและไม่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 85/ 3

(2) ผู้ประกอบการที่ได้ให้บริการในต่างประเทศและได้มีการให้บริการนั้นในราชอาณาจักร

(3) ผู้ประกอบการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

1.2 กรณีที่ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ประเภทของบริการทางการเงินที่ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้แก่ กรณีดังต่อไปนี้

(1) กรณีที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร เว้นแต่จะเป็นกรณีที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร¹⁹

(2) บริการทางการเงินที่ได้รับยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/3 แห่งประมวลรัษฎากร²⁰

(3) บริการทางการเงินที่ไม่เข้าลักษณะเป็นการให้บริการในราชอาณาจักร ตามมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร

(4) การกระทำใดๆ เกี่ยวกับบริการทางการเงินที่ไม่เข้าลักษณะเป็นการให้บริการ ในกรณีผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์จากการใดๆ ที่ไม่เข้าลักษณะเป็นการตอบแทนจากการการให้บริการตามประมวลรัษฎากร ก็ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม²¹

1.3 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ด้วยหลักการของภาษีมูลค่าเพิ่มจะเห็นได้ว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีผู้ใช้ผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มที่แท้จริง โดยกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มกำหนดให้บุคคลที่ประกอบการบริการทางการเงินดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม²² ดังนี้

¹⁹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/3

²⁰โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/3

²¹นอกจากกรณีที่ประมวลรัษฎากรบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่ามีให้ถือเป็นการขายสินค้า และการให้บริการตามมาตรา 77/1(8)(ง) และมาตรา 77/1(10)(ก)(ข) และ (ค) แห่งประมวลรัษฎากร)

²²กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2548, พิมพ์ครั้งที่ 2, (โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2548), น.218-221

(1) กรณีประกอบกิจการในราชอาณาจักร

ผู้ประกอบการซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งหมายรวมถึงกองมรดกด้วย²³ คณะบุคคลที่มีไม้นิติบุคคล²⁴ หรือนิติบุคคล²⁵ ที่ประกอบการให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ โดยเป็นการประกอบกิจการในราชอาณาจักร

(1.1) ผู้ประกอบการ หมายความว่า บุคคลซึ่งให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพไม่ว่าการกระทำความผิดจะได้รับประโยชน์หรือค่าตอบแทนหรือไม่ และไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วหรือไม่²⁶

(1.2) ผู้ประกอบการจดทะเบียน หมายถึง ผู้ประกอบการที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 85 หรือมาตรา 85/1 แห่งประมวลรัษฎากร หรือที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มชั่วคราว ตามมาตรา 85/3 แห่งประมวลรัษฎากร²⁷

(2) ในกรณีที่ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการประกอบกิจการรวมถึง ลูกจ้าง หรือผู้ทำการแทนซึ่งมีอำนาจในการจัดการแทนโดยตรงหรือโดยปริยายที่อยู่ในราชอาณาจักร เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มร่วมกับผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรนั้นด้วย²⁸

(3) ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นกรณีพิเศษ²⁹ ได้แก่

(3.1) ตัวแทน³⁰ ที่อยู่ในราชอาณาจักรของผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรและได้ให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระ ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร

²³โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(2)

²⁴คณะบุคคลที่มีไม้นิติบุคคล หมายความว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญ กองทุน หรือมูลนิธิที่มีไม้นิติบุคคล และให้หมายความรวมถึงหน่วยงาน หรือกิจการของเอกชนที่กระทำโดยบุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไปอันมีไม้นิติบุคคล (ประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(3))

²⁵นิติบุคคล หมายความว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร (มาตรา 39) องค์การของรัฐบาล สหกรณ์ และองค์กรอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล (ประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(4))

²⁶โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(5)

²⁷โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(6)

²⁸โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/2

²⁹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/1

กฎหมายกำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการประกอบกิจการ รวมทั้ง ลูกจ้างหรือผู้ทำการแทน ซึ่งมีอำนาจในการจัดการแทนโดยตรงหรือโดยปริยายที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีร่วมกับผู้ประกอบการนอกราชอาณาจักร

(3.2) ผู้รับโอนสิทธิในบริการ ในกรณีการให้บริการได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ให้กับองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุลและภายหลังได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือสิทธิในบริการนั้นให้แก่บุคคลอื่น³¹

(3.3) ผู้ที่ควบเข้ากันและผู้ประกอบการใหม่ ในกรณีที่มีการควบเข้ากัน³²

(3.4) ผู้โอนและผู้รับโอน ในกรณีโอนกิจการ³³

1.4 การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

การประกอบกิจการบางประเภท แม้จะครบองค์ประกอบที่จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่กฎหมายได้ยกเว้นให้การประกอบกิจการเหล่านี้ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม³⁴ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ผู้บริโภคไม่ต้องรับภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม จากการบริโภคบริการนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของผู้ประกอบการ การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการไม่อาจได้รับสิทธิประโยชน์จากระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังเช่น ผู้ประกอบการจดทะเบียน โดยเฉพาะในส่วนที่การได้รับเครดิตภาษีซื้อ อันจะเป็นผลทำให้ต้นทุนของผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสูงกว่าต้นทุนของผู้ประกอบการจดทะเบียน

กรณีที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มได้แก่

³⁰ หมายความว่ารวมถึง บุคคลซึ่งทำสัญญาหรือมีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาสินค้า ھاลูกค้าหรือทำการใดๆ อันเกี่ยวกับการประกอบกิจการในราชอาณาจักรแทนผู้ประกอบการที่อยู่ในนอกราชอาณาจักร (มาตรา 77/1(7))

³¹ โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/1(2)

³² โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/1(4)

³³ โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/1(5)

³⁴ พรฤติ วุฒิปัญญารัตนกุล, "ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ.2549), น.76.

- การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าที่มีใช้การส่งออกและการให้บริการ³⁵
เช่น การให้บริการตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

- การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการนำเข้าสินค้า³⁶ และ

- การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ประกอบการซึ่งประกอบกิจการให้บริการที่อยู่ใน
บังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและกิจการดังกล่าวมีมูลค่าของฐานภาษีไม่เกินมูลค่าของฐานภาษี
ของกิจการขนาดย่อม ซึ่งปัจจุบันฐานภาษีของกิจการขนาดย่อม ตั้งแต่ 1 เมษายน 2548 กำหนด
ไว้ที่มูลค่าไม่เกิน 1,800,000 บาทต่อปี

ดังนั้น กรณีการให้บริการทางการเงินจะได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มต่อเมื่อเป็นกรณี
เฉพาะที่เป็นการบริการประเภทที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (โปรดดูหัวข้อ 1.1) และ
กิจการดังกล่าวมีมูลค่าของฐานภาษีไม่เกินมูลค่าของฐานภาษีของกิจการขนาดย่อมตามที่กำหนด
บังคับใช้ในปัจจุบัน เท่านั้น เว้นแต่จะมีกรณีที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาต่อไป

1.5 ความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (Tax Point) คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไข
(Condition) และเงื่อนไขเวลา (Timing) ที่บัญญัติขึ้นเพื่อบ่งชี้ว่า ผู้ประกอบการจะเกิดภาระในอันที่
จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายสินค้าหรือการให้บริการในกรณีใดและเมื่อใดและในกรณี
นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศหรือจากเขตอุตสาหกรรมส่งออก ผู้นำเข้าจะเกิดภาระในอันที่จะต้อง
เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเมื่อใด³⁷

กล่าวโดยสรุปคือ ความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หมายถึง จุดที่ผู้ประกอบการ
ถูกกำหนดโดยกฎหมายว่ามีภาระภาษีเกิดขึ้นแล้วและเป็นจุดที่ก่อให้เกิดสิทธิบางอย่างของ
ผู้ประกอบการจดทะเบียน รวมทั้งก่อให้เกิดหน้าที่ของผู้ประกอบการจดทะเบียน³⁸ ซึ่งความรับผิด
ในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีการให้บริการทางการเงิน³⁹ แบ่งเป็น 4 กรณีดังนี้

³⁵โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 81(1)(ก)-(น)

³⁶โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 81(2)

³⁷สุเทพ พงษ์พิทักษ์, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น.125

³⁸ไพจิตร โรจนวานิชและคณะ, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 7, น.4-155

³⁹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 78/1

(1) การให้บริการทั่วไป ความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการ เว้นแต่กรณีที่ได้มีการออกไปกำกับภาษี หรือได้ให้บริการไม่ว่าโดยตนเองหรือบุคคลอื่น ก่อนที่จะได้รับชำระราคาค่าบริการ ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ ให้ความรับผิดเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้นๆ แล้วแต่กรณี

(2) การให้บริการตามสัญญาที่กำหนดค่าตอบแทนตามส่วนของการบริการที่ทำให้ความรับผิดในการเสียหายตามส่วนของการบริการเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการตามส่วนของการบริการที่สิ้นสุดลง เว้นแต่ได้มีการออกไปกำกับภาษี หรือ ได้ให้บริการไม่ว่าโดยตนเองหรือบุคคลอื่น ก่อนได้ชำระราคาค่าบริการตามส่วนของการบริการที่สิ้นสุดลง ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ โดยให้ความรับผิดเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้นๆ แล้วแต่กรณี

(3) การให้บริการที่ทำในต่างประเทศและได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักร ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มทั้งหมดหรือบางส่วนจะเกิดขึ้นเมื่อได้มีการชำระราคาค่าบริการทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี

(4) กรณีการให้บริการที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ตามมาตรา 80/1(5)⁴⁰ และภายหลังได้มีการโอนสิทธิ⁴¹ในการบริการอันทำให้ผู้รับโอนสิทธิในการบริการมีหน้าที่ต้องเสียภาษี ความรับผิดในการเสียหายมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการ

1.6 ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม

ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการให้บริการที่ใช้เป็นเกณฑ์คำนวณภาษีตามอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม กล่าวคือ เป็นการนำค่าบริการที่เรียกเก็บคูณด้วยอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม⁴² ซึ่งฐานภาษีในกรณีนี้ ได้แก่ มูลค่าสิ่งที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นเงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือประโยชน์ใดๆ ที่คิดได้เป็นเงินรวมภาษีสรรพสามิต แต่ไม่รวมถึงส่วนลดหรือค่าลดหย่อนที่ลดให้ในขณะให้บริการ ค่าชดเชยหรือเงินอุดหนุนตามที่กฎหมายกำหนด

⁴⁰เป็นการให้บริการกับองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล

⁴¹เป็นการโอนสิทธิไปให้กับบุคคลอื่นที่มีชื่อองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล

⁴²พรกฏี วุฒิบัญญัติรัตนกุล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 34, น.85-87.

ภาษีขาย⁴³ ค่าตอบแทนอื่นตามที่กฎหมายกำหนดในประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับ
ภาษีมูลค่าเพิ่ม ฉบับที่ 40

1.7 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นไปตามมาตรา 80 ถึงมาตรา 80/2 แห่งประมวลรัษฎากร ถือเป็น
เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะนำไปใช้ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มให้
ถูกต้อง โดยลักษณะของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามประมวลรัษฎากร มีลักษณะเป็นระบบอัตรา
คงที่ (Flat Rate) กล่าวคือ โดยทั่วไป การขายสินค้าหรือการให้บริการในราชอาณาจักร รวมทั้งการ
นำเข้าสินค้า จะกำหนดให้ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราคงที่หรืออัตราตามอัตราส่วน
(Proportion Rate) ทั้งนี้ ไม่ว่าฐานภาษีจะเป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม

ลักษณะอีกประการหนึ่งคือ อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร มีลักษณะเป็น
อัตราเดียว (Single Rate) กล่าวคือ ในแต่ละวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม
จะกำหนดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อการใดการหนึ่งเพียงอัตราเดียวซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2
กรณี⁴⁴ คือ

กรณีที่ 1 กรณีใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการบริโภคสินค้า
หรือการให้บริการในราชอาณาจักรและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร จะกำหนดให้เสีย
ภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7.0

กรณีที่ 2 กรณีใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มในสินค้าหรือบริการ
ทั้งกรณีส่งออกและการขายสินค้าหรือการให้บริการในราชอาณาจักรในบางกรณี จะกำหนดให้เสีย
ภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0

จากลักษณะอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่าอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้
บังคับอยู่ในปัจจุบันมี 2 อัตรา ดังนี้

(1) อัตราทั่วไป

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มอัตราทั่วไปที่กฎหมายตามประมวลรัษฎากร มาตรา 80 กำหนด
สำหรับการขายสินค้าหรือให้บริการของผู้ประกอบการจดทะเบียน มีอัตราเดียวคือ ร้อยละ 10 แต่
ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มลงตามช่วงระยะเวลาซึ่งปัจจุบันจัดเก็บใน

⁴³ตามหลักการของอัตราภาษีแบบแยกนอก หรือ exclusive tax rate

⁴⁴สุเทพ พงษ์พิทักษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1 , น.162.

อัตราร้อยละ 7.0 เนื่องจากการขยายตัวทางด้านการใช้จ่ายของภาคเอกชนมีส่วนสำคัญต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง⁴⁵

(2) อัตราร้อยละ 0

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 0 เป็นไปตามมาตรา 80/1 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งใช้กับกรณีการประกอบการบางประเภท เช่น การส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการจดทะเบียน การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและได้มีการให้บริการนั้นในต่างประเทศ⁴⁶ การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือเดินทะเลที่กระทำโดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล การขายสินค้าหรือให้บริการแก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือการขายสินค้าหรือให้บริการแก่องค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล เป็นต้น

กรณีการให้บริการทางการเงินประเภทซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ปัจจุบันจึงต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7.0 ไม่ได้ได้รับสิทธิให้ใช้อัตราศูนย์แต่อย่างใดแม้จะเป็นการส่งออกบริการทางการเงินก็ตาม

1.8 การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม นอกจากเป็นหลักเกณฑ์และโครงสร้างของระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วยังถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้ประกอบการจดทะเบียนด้วย บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นไปตามส่วน 6 ว่าด้วยผู้มีหน้าที่เสียภาษีและการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม หมวด 4 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ตั้งแต่มาตรา 82/3 ถึงมาตรา 82/18 แห่งประมวลรัษฎากร

⁴⁵ปัจจุบันเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 465) พ.ศ. 2551 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2551 ให้ลดลงเหลือร้อยละ 6.3 (รวมภาษีท้องถิ่นอีก 1 ใน 9 เท่ากับ 0.7 รวมเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งสิ้นเป็นร้อยละ 7.0 และให้จัดเก็บในอัตราร้อยละ 9 สำหรับการขายสินค้า การให้บริการ หรือ การนำเข้าทุกกรณี ซึ่งความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป)

⁴⁶ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 105) ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2543

ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเต็มรูปแบบที่มีฐานภาษี (รายรับก่อนหัก รายจ่ายใดๆ) ต่อปีเกินกว่า 1,800,000 บาท หรือผู้ประกอบการที่มีมูลค่าของฐานภาษีไม่ถึงเกณฑ์ แต่ยื่นคำขอเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเต็มรูปแบบ โดยการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระในแต่ละ เดือน เป็นดังนี้⁴⁷

$$\text{ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระ} = \text{ภาษีขาย}^{48} - \text{ภาษีซื้อ}^{49}$$

หากผลการคำนวณออกมาเป็นบวก (ภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อ) ผู้ประกอบการจดทะเบียนต้องนำเอาจำนวนส่วนต่างไปชำระภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับเดือนนั้น⁵⁰ หากผลการคำนวณออกมาเป็นลบ (ภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย) ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องชำระภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับ เดือนนั้น แต่ยังคงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการตามปกติ) และจำนวนส่วนต่างถือเป็นเครดิตภาษี ที่เหลืออยู่ ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มมีสิทธิที่จะขอคืนเป็นเงินหรือยกไปชำระ ภาษีมูลค่าเพิ่มในเดือนถัดไปได้⁵¹

1.9 การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม⁵²

⁴⁷ พรฤดี วุฒิปัญญารัตนกุลอ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 34, น.88

⁴⁸ ภาษีขาย หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 ร้อยละ 7 หรืออัตรา ศูนย์ ของราคาสินค้าหรือค่าบริการที่ผู้ประกอบการเรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บหรือต้องรับภาระจาก การขายสินค้าหรือการให้บริการ หากภาษีขายเกิดขึ้นในเดือนใดก็เป็นภาษีขายของเดือนนั้น ไม่ คำนึงว่าสินค้าที่ขายหรือบริการที่ให้นั้นจะซื้อมาหรือเป็นผลมาจากการผลิตในเดือนใดก็ตาม

⁴⁹ ภาษีซื้อ หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 ของราคาค่าบริการที่ ผู้ประกอบการจดทะเบียนได้จ่ายหรือพึงต้องจ่ายตามหลักฐานต้นฉบับใบกำกับภาษี เนื่องจากการ ซื้อสินค้าหรือการรับบริการในราชอาณาจักร หรือเนื่องจากการนำเข้า หรือเนื่องจากได้รับโอน สินค้านำเข้าที่จำแนกประเภทไว้ในภาคว่าด้วยของที่ได้รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัด อัตราภาษีศุลกากรหรือเนื่องจากการนำส่งตามมาตรา 83/5 มาตรา 83/6 และมาตรา 83/7 แห่ง ประมวลรัษฎากร

⁵⁰ โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/3 วรรคสอง

⁵¹ โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 82/3 วรรคสาม

⁵² พรฤดี วุฒิปัญญารัตนกุลอ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 34, น.88-89

1.9.1 ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบการให้บริการทางการเงินกรณีที่

- (1) เป็นผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการให้บริการเกินกว่า 1,800,000 บาท ต่อปีขึ้นไป
- (2) เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายในบางกรณี แต่มีความประสงค์ที่จะขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- (3) เป็นผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรและได้ให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระ

1.9.2 ผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

- (1) เป็นผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการให้บริการไม่เกิน 1,800,000 บาทต่อปี
- (2) เป็นผู้ประกอบการที่ให้บริการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย
- (3) เป็นผู้ประกอบการที่ให้บริการจากต่างประเทศและได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักร
- (4) เป็นผู้ประกอบการอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนดเมื่อมีเหตุอันควร
- (5) เป็นผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรและเข้ามาประกอบกิจการให้บริการในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว

1.9.3 กำหนดเวลาจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม จะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มก่อนวันเริ่มประกอบการหรือภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียารับเกินเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 57)

2. โครงสร้างและภาระภาษีธุรกิจเฉพาะกับการบริการทางการเงิน

การริเริ่มนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า⁵³ เมื่อ พ.ศ. 2535 ได้มีการอ้างเหตุผลประกอบการแก้ไขประมวลรัษฎากรว่าด้วยเหตุที่กิจการหรือธุรกิจหรือธุรกรรมบางประเภทไม่อาจจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือแม้จะจัดเก็บได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการคำนวณมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการบริการ ทั้งเป็นกิจการหรือธุรกิจหรือธุรกรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาครธุรกิจการให้บริการทางการเงิน

เนื่องด้วยประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามแบบของประเทศในยุโรปและใช้วิธีเครดิตที่มีการออกไปกำกับภาษีในการตรวจสอบ โดยใช้วิธีการคำนวณหาภาระภาษี ดังนั้นระบบภาษีมูลค่าเพิ่มวิธีเครดิตโดยใช้ใบกำกับภาษีจึงขึ้นอยู่กับมูลค่าการขายที่เห็นได้อย่างชัดเจนในการขายเพื่อใช้ในการคำนวณภาษีขายและมูลค่าการซื้อเพื่อใช้ในการคำนวณภาษีซื้อโดยต้องมีใบกำกับภาษีมูลค่าเพิ่มในการตรวจสอบ แต่ในภาคธุรกิจการให้บริการทางการเงินซึ่งส่วนใหญ่มีการคิดค่าใช้จ่ายรวมอยู่ในอัตราดอกเบี้ยและในส่วนต่างของราคา เช่น อัตราซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งการวัดมูลค่าส่วนเพิ่มที่ฝังอยู่ภายในอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนทำให้ยากในการคำนวณหามูลค่าเพิ่มที่แท้จริงและการทำธุรกรรมกับลูกค้าที่ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่ไม่สามารถออกไปกำกับภาษีได้ทำให้การบริหารการจัดเก็บโดยใช้ใบกำกับภาษีไม่สามารถทำได้⁵⁴

การให้บริการทางการเงินที่มีการเรียกเก็บค่าบริการแฝง (Implicit Fee) จึงทำให้เกิดความยากในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม รัฐบาลในขณะนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดให้กิจการหรือ

⁵³ ในปี พ.ศ. 2534 โครงสร้างภาษีการค้าของไทยมีลักษณะเป็นภาษีการขายทั่วไปที่เก็บจากการขายสินค้าและการให้บริการ โดยจัดเก็บจากยอดขายหรือยอดขายรับประจำเดือนที่ได้รับจากการขายสินค้า และการให้บริการ ซึ่งมีอัตราที่ใช้จัดเก็บแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของสินค้าหรือบริการตามที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีการค้า และผู้เสียภาษีการค้ายังต้องเสียภาษีท้องถิ่นควบคู่ไปกับภาษีการค้าในอัตราร้อยละ 10 ของภาษีการค้า ซึ่งในการบริการประเภทการประกอบกิจการธนาคาร ประกันภัย การขายตัวเงินของธนาคาร มีอัตราภาษีการค้าร้อยละ 3.0 เมื่อรวมกับอัตราภาษีท้องถิ่นที่จะต้องเสียด้วยแล้วจึงเท่ากับว่าในการประกอบกิจการดังกล่าวจะต้องเสียภาษีที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเภทนี้ทั้งสิ้น ร้อยละ 3.3

⁵⁴ สุมาลี สถิตชัยเจริญ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3, น. 85.

ธุรกิจหรือธุรกรรมดังกล่าวเสียภาษีในลักษณะเดียวกับภาษีการค้าโดยใช้ชื่อว่า “ภาษีธุรกิจเฉพาะ” (Special Business Tax หรือ SBT)

ภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) เช่นเดียวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากร กล่าวคือผู้ประกอบการสามารถผลักภาระภาษี (Shifting) ให้ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการโดยการรวมค่าภาษีธุรกิจเฉพาะไว้ในราคาสินค้าหรือค่าบริการและกฎหมายไม่ได้ห้ามผู้ประกอบการนำภาษีธุรกิจเฉพาะมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรและขาดทุนสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้⁵⁵

2.1 กรณีอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ผู้ประกอบการภาคบริการทางการเงินในราชอาณาจักร ประมวลรัษฎากร มาตรา 91/2 ได้กำหนดให้กรณีผู้ประกอบการดังต่อไปนี้ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

(1) ธนาคารตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายเฉพาะ

กรณีสถาบันการเงินในเครือข่ายของเจ้าของเครื่องหมายบัตรเครดิตจ่ายเงินค่าธรรมเนียมที่เรียกว่า Interchange fee ให้แก่สถาบันการเงินที่ออกบัตรเครดิตตามอัตราที่ตกลงกันเพื่อเป็นค่าบริการเรียกเก็บเงินแทนและค่าบริการในการโอนเงินให้ เงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นค่าธรรมเนียมในการโอนเงิน ซึ่งเข้าลักษณะเป็นรายรับจากกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการธนาคาร จึงอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2(1) และมาตรา 91/5(1) แห่งประมวลรัษฎากร⁵⁶

กรณีศูนย์หักบัญชีของบริษัทเจ้าของเครื่องหมายบัตรเครดิตแจ้งยอดการใช้ และอัตราแลกเปลี่ยน แล้วแจ้งยอดเรียกเก็บมายังผู้ถือบัตรเครดิตโดยผ่านธนาคารซึ่งเป็นลูกค้าของบริษัทฯ ภายหลังจากนั้นลูกค้าของบริษัทฯ จะดำเนินการเรียกเก็บหนี้จากผู้ถือบัตรเครดิตเป็น เงินบาทซึ่งคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนตามที่ศูนย์ฯ กำหนด แต่ศูนย์ฯ จะตัดบัญชีระหว่างกันที่ลูกค้าของบริษัทฯ มีอยู่กับศูนย์ฯ ตามยอดการซื้อสินค้าหรือเบิกเงินของผู้ถือบัตรเครดิตเป็นเงินสกุลเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งศูนย์ฯ จะจ่ายค่าธรรมเนียม Conversion fee ให้ลูกค้าของบริษัทฯ เป็นร้อยละที่

⁵⁵ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (แก้ไขเพิ่มเติม), (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ,2548), น.400.

⁵⁶หนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ กค 0811/11729 เดือนธันวาคม 2544 ,ที่มาเว็บไซต์กรมสรรพากร <<http://www.rd.go.th/publish/25456.0.html>>

กำหนดของยอดเงินเหรียญสหรัฐอเมริกาที่รับชำระจากลูกค้าของบริษัทฯ เงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นค่าธรรมเนียมในการโอนเงิน ซึ่งเข้าลักษณะเป็นรายรับจากกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการธนาคาร จึงอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2(1) และมาตรา 91/5(1) แห่งประมวลรัษฎากร⁵⁷

(2) การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(3) การรับประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

เช่น กรมธรรม์ประกันสุขภาพ, กรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลและประกันสุขภาพซึ่งอยู่ในกรมธรรม์ฉบับเดียวกัน⁵⁸

(4) การรับจํานำตามกฎหมายว่าด้วยโรงรับจํา

(5) การประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ เช่น การให้กู้ยืม ค่าประกันและเปลี่ยนเงินตรา ออก ซื้อหรือขายตัวเงิน หรือรับส่งเงินไปต่างประเทศด้วยวิธีต่างๆ⁵⁹

แม้จะมีข้อความตามสัญญาระบุว่าค่าของกู้เงินแต่ลักษณะการทำธุรกรรมหาได้มีวัตถุประสงค์เป็นการให้กู้ยืมไม่ แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่บังคับกันได้ระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น กรณีจึงมิใช่เป็นประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ โดยการให้กู้ยืมเงินตามมาตรา 91/2(5) แห่งประมวลรัษฎากร⁶⁰

ดอกเบี้ยที่ลูกค้าจะต้องชำระเป็นค่าตอบแทนแก่บริษัทฯ เนื่องจากลูกค้าผิดนัดชำระราคาสินค้าตามอัตราที่ตกลงในสัญญาซื้อขายนั้น ไม่เข้าลักษณะเป็นรายรับจากการประกอบ

⁵⁷ เพิ่งอ้าง.

⁵⁸ หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0811/พ.01569 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2542, อ้างใน สมเดช วิจารณ์สุธีธร และคณะ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 14, น.1236

⁵⁹ เพื่อให้เจ้าพนักงานสรรพากรถือเป็นแนวทางปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรกรณีดอกเบี้ยที่ต้องนำมารวมคำนวณเป็นรายรับเพื่อเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ สำหรับการประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 91/2(5) แห่งประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรมีคำสั่งที่ ป.26/2534 เรื่อง ดอกเบี้ยสำหรับกิจการเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ ตามมาตรา 91/5(5) แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2534

⁶⁰ โปรดดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4587/2546

กิจการเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ ตามมาตรา 91/2 (5) แห่งประมวลรัษฎากร จึงไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ⁶¹

กรณีการให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลโดยเรียกเก็บดอกเบี้ยจากเงินต้นที่ค้างชำระ ค่าธรรมเนียมจากการชำระเงินล่าช้าและค่าธรรมเนียมในการจ้างบุคคลภายนอกมาดำเนินคดีเป็นค่าตอบแทนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับดอกเบี้ยหรือค่าธรรมเนียมจากการให้กู้ยืมเงินหรือเกี่ยวเนื่องกับการให้กู้ยืมเงิน เข้าลักษณะเป็นรายรับจากการประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ จึงอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (5) และ มาตรา 91/5 (5) แห่งประมวลรัษฎากร⁶²

(6) การประกอบกิจการอื่น ตามกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา⁶³

2.2 กรณีเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ประมวลรัษฎากรมาตรา 91/4 กำหนดให้กรณีที่ผู้ประกอบกิจการบริการทางการเงินที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะมีรายรับจากกิจการอื่นที่ไม่ใช่รายรับที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จะต้องนำรายรับนั้นมาเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับกิจการต่อไปนี้

(1) กิจการเฉพาะอย่างที่มีใช้กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

(2) กิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ดังนั้น หากเป็นการประกอบกิจการใดๆ แม้จะเป็นการเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการให้บริการทางการเงินซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่หากเป็นกิจการตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ผู้ประกอบการจะต้องแยกออกมาคำนวณเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

⁶¹หนังสือกรมสรรพากรที่ กค 0811/525 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2545 , อ้างใน สมเดช โรจน์ครีเสถียร และคณะ, อ้างแล้ว เซึ่งอรรถที่ 14, น.224-225

⁶²หนังสือกรมสรรพากรที่ กค .0706/พ./4150 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2548, อ้างใน สมเดช โรจน์ครีเสถียร และคณะ, อ้างแล้ว เซึ่งอรรถที่ 14, น.513-517

⁶³โปรดดูพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะและกำหนดฐานภาษีสำหรับกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะบางกรณี (ฉบับที่ 350) พ.ศ. 2542

อย่างไรก็ตาม มีความยุ่งยากเกิดขึ้นในส่วนของผู้ให้บริการทางการเงินซึ่งปัจจุบันมีลักษณะการให้บริการที่หลากหลายทำให้เกิดปัญหาว่ารายรับจากค่าบริการทางการเงินประเภทใดต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งประมวลรัษฎากรและหรือพระราชกฤษฎีกาไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน มีเพียงหนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ได้ให้แนวทางไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น⁶⁴ กล่าวคือ

รายรับจากค่าบริการทางการเงินที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ได้แก่

1. ค่าธรรมเนียมดาร์ฟ
2. ค่าธรรมเนียมโอนเงินทางโทรเลข
3. ค่าธรรมเนียมโอนเงินทางไปรษณีย์
4. ค่าธรรมเนียมในการโอนเงินทางคอมพิวเตอร์
5. ค่าธรรมเนียมในการใช้บัตร เอ ที เอ็ม
6. ค่าธรรมเนียมในการออกตั๋ว⁺
7. ค่าธรรมเนียมในการรับรองตั๋ว⁺
8. ค่าธรรมเนียมในการรับประกันตั๋ว
9. ค่าธรรมเนียมค้ำประกัน เลตเตอร์ออฟเครดิต
10. ค่าธรรมเนียมในการออกตั๋วเงินในประเทศและตั๋วเงินต่างประเทศ
11. ค่าธรรมเนียมในการค้ำเช็ค
12. ค่าธรรมเนียมในการโอนระหว่างบัญชีออมทรัพย์เข้าบัญชีกระแสรายวัน
13. ค่าธรรมเนียมการโอนเงินต่างประเทศเข้าบัญชีผู้รับโอน
14. ค่าธรรมเนียมเคาเตอร์เช็ค
15. ค่าธรรมเนียมเช็ค
16. ค่าธรรมเนียมเช็คของขั้ว
17. ค่าธรรมเนียมรักษาสัญชีกระแสรายวัน
18. ค่าธรรมเนียมบริการชำระค่าโทรศัพท์
19. ค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือค้ำประกันลูกค้า
20. ค่าคู่สายที่ใช้ในการออกไลน์บัตร เอ ที เอ็ม ระหว่างจังหวัด
21. ค่าใช้จ่ายยกเลิกตั๋วเงิน

⁶⁴โปรดดูหนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ กค.0802/19228 ลงวันที่ 19 ตุลาคม

เนื่องจากรายรับจากค่าบริการทางการเงินดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นรายรับจากกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการธนาคารเพราะเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการรับฝากเงินและเป็นการใช้ประโยชน์ที่ได้จากการรับฝากเงินตามนัย มาตรา 4 และมาตรา 9 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงต้องนำมารวมคำนวณเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามนัยมาตรา 91/2 (1) ประกอบกับมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร

2.3 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะกฎหมายกำหนดให้บุคคลซึ่งประกอบกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ⁶⁵ เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

คำว่า “บุคคล” ที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะดังกล่าวมีความหมายเช่นเดียวกับ “บุคคล” ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่ม⁶⁶ ซึ่งหมายความว่า บุคคลธรรมดา คณะบุคคลที่มีนิติบุคคลหรือนิติบุคคล ตามนัยเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/1 (2) (3) และ (4) แห่งประมวลรัษฎากร

ในกรณีผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการประกอบกิจการรวมตลอดถึง ลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้ทำการแทน ซึ่งมีอำนาจในการจัดการแทนโดยตรง หรือโดยปริยายที่อยู่ในราชอาณาจักร เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีร่วมกับบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ⁶⁷

2.4 การยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะ

การประกอบกิจการบริการทางการเงินของหน่วยงาน องค์กร และสถาบันการเงินบางประเภทแม้เข้าลักษณะเป็นการบริการทางการเงินที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่ได้รับ

⁶⁵โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/7 วรรคหนึ่ง

⁶⁶โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/1 วรรคสอง ประกอบมาตรา 77/1

⁶⁷โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/7 วรรคสอง

การยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งอาจได้รับการยกเว้นตามประมวลรัษฎากรตาม มาตรา 91/3 หรือได้รับการยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา⁶⁸

2.5 ฐานภาษีธุรกิจเฉพาะ

ฐานภาษีสำหรับการประกอบกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะได้แก่ รายรับที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับหรือพึงได้จากการประกอบกิจการ

"รายรับ" หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน หรือประโยชน์ใด ๆ อันมีมูลค่าที่ผู้ประกอบกิจการ ได้รับหรือพึงได้รับ ไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการ⁶⁹

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตราบังกล่าว ทำให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ว่ากฎหมายประสงค์จะให้รายรับที่ผู้ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแสดงไว้ในแบบแสดงรายการภาษีธุรกิจเฉพาะต้องเป็นรายรับที่มีมูลค่าอันพึงสมควรได้รับด้วย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแสดงรายรับที่มีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงได้

ประมวลรัษฎากร มาตรา 91/5 ได้กำหนดฐานภาษีของการประกอบกิจการในลักษณะให้บริการทางการเงินของกิจการต่อไปนี้ซึ่งต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่ละประเภทไว้ดังต่อไปนี้

(1) กรณีกิจการธนาคาร ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กิจการเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ รายรับจากการประกอบกิจการ คือ

(1.1) ดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือกำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการซื้อหรือขายหรือที่ได้จากตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ และ

(1.2) กำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตรา การออกตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ หรือการส่งเงินไปต่างประเทศ

(2) กรณีกิจการประกันชีวิต รายรับจากการประกอบกิจการ คือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการ

(3) กรณีกิจการโรงรับจำนำ รายรับจากการประกอบกิจการ คือ

(3.1) ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และ

⁶⁸โปรดดูพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดกิจการที่ได้รับการยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะ (ฉบับที่ 240) พ.ศ. 2534 มาตรา 3

⁶⁹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/1(1)

(3.2) เงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน หรือประโยชน์ใด ๆ อันมีมูลค่าที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการขายของที่จำหน่ายลดเป็นสิทธิ

2.6 อัตราภาษีธุรกิจเฉพาะ

อัตราภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นอัตราภาษีอยู่ในราคาค่าสินค้าหรือบริการ (Inclusive Tax Rate) จึงต่างกับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่ตามปกติเป็นอัตราภาษีที่แยกอยู่นอกจากราคาค่าสินค้าหรือค่าบริการ (Exclusive Tax Rate)⁷⁰

อัตราภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับกิจการแต่ละประเภทมีบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 91/6 ดังนี้

- กิจการธนาคาร, ธุรกิจเงินทุน, ธุรกิจหลักทรัพย์, ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และการประกอบกิจการเยี่ยง ธนาคารพาณิชย์ อัตราภาษีเท่ากับร้อยละ 3.0

- กิจการรับประกันชีวิต อัตราภาษีเท่ากับร้อยละ 2.5

- กิจการโรงรับจำนำ อัตราภาษีเท่ากับร้อยละ 2.5

ทั้งนี้ อัตราภาษีดังกล่าวเป็นอัตราที่ยังไม่ได้รวมภาษีท้องถิ่น (ภาษีบำรุงเทศบาล ภาษีรายได้สุขาภิบาลและภาษีรายได้จังหวัด) ในการเสียภาษีจึงต้องบวกภาษีท้องถิ่นอีกร้อยละ 10 ของอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะ เช่นกิจการธนาคารจะต้องบวกภาษีท้องถิ่นอีกร้อยละ 10 เพราะฉะนั้นจะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 3.3 ของรายรับ

2.7 การคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะ

การคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จะต้องเสียภาษีโดยคำนวณภาษี⁷¹ จากฐานภาษีตามมาตรา 91/5 ในเดือนภาษี (เดือนประติทิน) ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามอัตราภาษีที่กำหนดไว้ในมาตรา 91/6

ทั้งนี้ ในการคำนวณรายรับนั้นให้เป็นไปตามวิธีการ หลักเกณฑ์และการปฏิบัติทางบัญชีและเพื่อประโยชน์ในการคำนวณรายรับ เมื่อได้เลือกปฏิบัติเป็นอย่างไรแล้ว ให้ถือปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกันตลอดไป เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรให้เปลี่ยนแปลงได้

⁷⁰ชัยสิทธิ์ ตราฐธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 55, น.422

⁷¹โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/8

สำหรับวิธีการ หลักเกณฑ์และการปฏิบัติทางบัญชีเพื่อคำนวณรายรับ กรมสรรพากร มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ จึงต้องใช้วิธีการ หลักเกณฑ์และการปฏิบัติตามหลักการบัญชีซึ่งเป็นที่ ยอมรับกันทั่วไป (General Accepted)⁷² การที่จะถือว่ารายรับเกิดขึ้นในเดือนใดนั้น ย่อมแล้วแต่ ว่าผู้ประกอบการจะเลือกใช้เกณฑ์บัญชีใด ถ้าผู้ประกอบการเลือกใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) ก็ ถือว่ามีรายรับเกิดขึ้นในเดือนที่ได้รับชำระหนี้ โดยไม่คำนึงว่ามีการขายหรือให้บริการเมื่อใด แต่ถ้า เลือกใช้เกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) ก็ถือว่ามีการรับเกิดขึ้นเมื่อมีการขายสินค้าหรือให้บริการ โดย ไม่คำนึงว่ามีการชำระหนี้เมื่อใด เมื่อผู้ประกอบการเลือกใช้เกณฑ์บัญชีใดแล้วแต่จะต้องเลือกใช้ เกณฑ์บัญชื่อนั้นตลอดไป จะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร⁷³

2.8 การจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ

บุคคลซึ่งประกอบกิจการบริการทางการเงินที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะมี หน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ (ภ.อ.07) ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ที่สถาน ประกอบการตั้งอยู่ ภายใน 30 วัน นับแต่วันเริ่มประกอบกิจการ

กรณีผู้ประกอบการมีสถานประกอบการหลายแห่ง ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษี ธุรกิจเฉพาะ ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ที่สถานประกอบการที่เป็นสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่

ในกรณีผู้ประกอบการนอกราชอาณาจักร ให้บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการ ดังกล่าวเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะของผู้ประกอบการที่อยู่ใน นอกราชอาณาจักรด้วย⁷⁴

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบกิจการบริการทางการเงินในลักษณะเป็นการชั่วคราวตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดได้รับยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนภาษีธุรกิจ เฉพาะ⁷⁵

⁷²ไพจิตร โรจนวานิช และคณะ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7, น.5-029

⁷³โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/8

⁷⁴โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/12

⁷⁵โปรดดูประมวลรัษฎากร มาตรา 91/13 และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับ ภาษีธุรกิจเฉพาะ (ฉบับที่ 1) ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2535